

Vánoční zvyky

Autor: Irena Paulová, Mgr

Použití: 2.ročník

Datum vypracování: 9. 12. 2012

Datum pilotáže: 11. 12. 2012

Metodika: Pomocí obrázků a s využitím zkušeností dětí z rodiny učitel vysvětluje staré české vánoční zvyky.

Anotace: Materiál tvoří prezentace zabývající se známými i méně známými vánočními obyčeji. Pracovní list prověří správné zapamatování některých vánočních zvyků. Možnost vyzkoušení některého obyčeje.

Klíčová slova: Tradice , zvyk , budoucnost

Základní škola Kladno, Vašatova 1438

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Mgr. Irena Paulová.

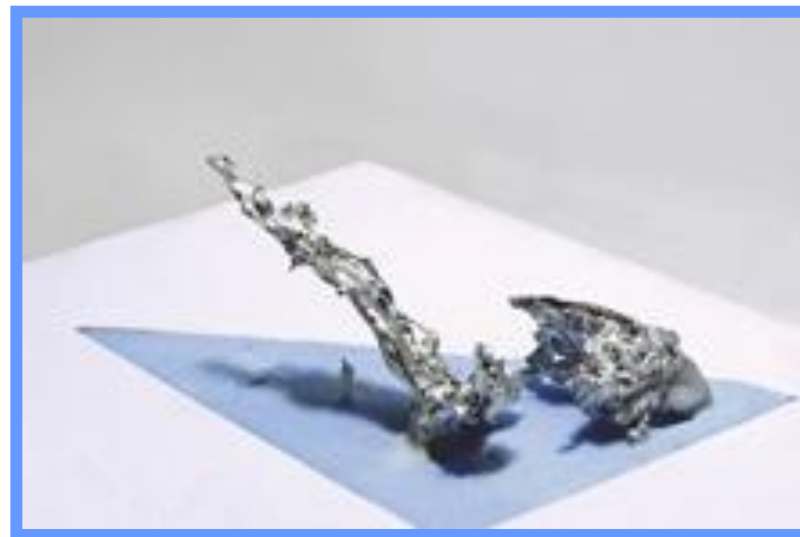
A lit candle in a glass holder is the central focus, casting a warm, golden glow. The candle is surrounded by dark, textured pine needles and small, dried red berries. The background is softly blurred, showing a woven basket and a metallic object. The overall atmosphere is cozy and festive.

VÁNOČNÍ ZVYKY

Vánoční stromek

Lití olova

Vánoční stromeček

V Česku nemá **vánoční stromek** dlouhou tradici. Poprvé jej postavil pro své přátele v roce 1812 ředitel pražského Stavovského divadla Jan Karel Liebich na svém libeňském zámečku.

Lití olova

Lití olova už dnes není tak oblíbené jako kdysi, patří však k nejstarším vánočním zvykům. Podle tvarů, do nichž olovo ve vodě ztuhlo, hádáme, co nás asi čeká. V tomto případě záleží především na naší fantazii.

Pečení vánočky

Vánoční cukroví

Luskání ořechů

Pečení vánočky

Vánočka neodmyslitelně patří k Vánocům. Bylo zvykem zapékat do těsta minci. Pokud se vám podaří ji při krájení vánočky objevit, vaše finanční záležitosti v příštím roce budou výrazně lepší. Vánočka, která vyšla z trouby připálená nebo natržená, věštila v příštím roce neúspěch a nezdar.

Louskání ořechů

Budoucnost zjistíme také z **ořechů**, nejlépe z vlašských. Louskají se také po večeři a měly by být čtyři. Pokud jsou ve všech jádra pevná a zdravá, lze očekávat zdraví po celý příští rok. Načernalé, vyschlé nebo zkažené jádro věští nemoc – a čím více takových jader, tím spíš se předpověď splní.

Vánoční cukroví

Vánoční cukroví a jeho pečení je jedna z obecně rozšířených vánočních tradic, která je ve velké části českých domácností dodržována. Většina z vánočních cukroví se připravuje ze směsi mouky, cukru, vajec, másla, kaka, čokolády a různých druhů ořechů a kandovaného ovoce. Mezi typické patří cukroví z lineckého těsta, které je možné navíc ochutit strouhaným kokosem nebo kakaem. Typická vůně je vanilka, koření skořice.

Jmelí

Krájení jablka

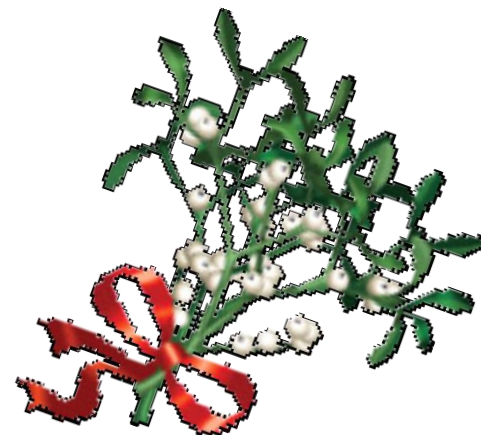

Jmelí

Jmelí je také neodmyslitelnou součástí Vánoc. Přináší štěstí a požehnání do rodiny. Bylo známo již v dobách starověkých a bylo považováno za dar nebes, neboť roste v korunách stromů. Z magických účinků umožňuje klidný spánek s krásnými sny, dáte-li je pod polštář. Jmelí se používalo jako ochrana proti bleskům, požárům a proti neštěstí všeho druhu. Také se dávalo do kolébky, aby dítě nemohlo být ukradeno. Políbíte - li svou lásku pod jmelím, zůstane váš vztah zachován.

Lidé si jeho zelené, postříbřené či pozlacené snítky nejčastěji připevňují na lustr, případně nad dveře.

Darované jmelí nosí štěstí, a tak se při vánočních návštěvách hodí s sebou snítku přinést.

Krájení jablka

Běžné je věštění osudu z rozkrojeného jablka. **Jablko** rozkrojíme napříč po štědrovečerní večeři. Jasně zřetelná hvězdička jádřince znamená zdraví po celý příští rok. Dá se počítat i se štěstím a úspěchem. Nehezký jádřinec napadený navíc i červem je známkou nemoci, neštěstí a zármutku. Jádřinec ve tvaru kříže věští velké neštěstí, dokonce i smrt.

betlém

**pouštění ořechových
lodiček**

rybí šupiny

Betlém

Betlém nebo též jesličky je umělecké vyobrazení znázorňující Svatou rodinu. Právě narozený Ježíš leží v nuzném chlívě na seně v jesličkách a Panna Maria a svatý Josef o něj pečují. Pastýři a orientální Tři králové přinášejí dary, scéna bývá doplněna i zvířaty (vůl, oslík, ovce i jiné) a případně andělem svolávajícím „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle“. Betlémy byly a jsou vytvářeny z nejrůznějších materiálů: dřevěné, keramické, papírové, perníkové aj. V některých místech je i tradice živých betlémů, kde postavy jsou představovány živými lidmi ve formě buď statického výjevu nebo i hrané scény.

Rybí šupiny

Rybí šupiny se dávají pod talíř aby přinášeli po celý rok dost peněz

Pouštění lodiček

Do prázdné půlky skořápky od vlašského ořechu se připevní malinká svíčka, ale tak, aby se lodička nepotopila. **Lodičky** se pouští ve vodě, vodou se zatočí třikrát dokola a podle toho, kam lodičky doplují, se usuzuje, co v životě člověka čeká.

Tradice říká,čí skořápky poplují pohromadě,ti zůstanou celý rok spolu.Čí ale pluje sama ten domov opustí.

Vstávání od stolu

Další vánoční zvyky:

Vstávání od stolu bylo zakázáno, kdo vstal od štědrovečerního stolu tomu byla předpovídána smrt nebo nemoc v následujícím roce.

Talíř navíc

Talíř navíc se dával nejenom pro nečekaného hosta, kterého bylo třeba pohostit ale také se říkalo, že je to očekávání narození Ježíška. Další vysvětlením je že u štědrovečerní večeře má být vždy sudý počet osob.

Zlaté prasátko

Na Štědrý den se zachovával až do večera přísný půst. Dětem, které se nemohou dočkat se slibuje, že vydrží-li nejíst, uvidí **zlaté prasátko**.

Třesení bezem

Na Štědrý den chodily mladé dívky na vesnici **třást bezovým keřem**. Odkud se ozval štěkot psa odtud bude její ženich.

Házení střevícem

Svobodné dívky, otočené zády ke dveřím **hází střevíc** přes hlavu. Ukazuje-li střevíc špičkou ke dveřím, provdají se a odejdou z domova. Ukazují-li patou ke dveřím, zůstanou doma.

Utvoř správná slovní spojení:

lití

cukroví

krájení

lodiček

zdobení

střevícem

pečení

stroměčku

házení

betlému

pouštění

olova

stavění

jablíčka

Vyzkoušejte si některé vánoční zvyky.

Řešení:

lití olova

krájení jablíčka

zdobení stromečku

pečení cukroví

házení střevícem

pouštění lodiček

stavění betlému

Použité zdroje:

Snímek 2

Svíce: titlulní strana. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-12-09]. Dostupné z: http://www.obrazky.cz/detail?q=wikipedie%20v%C3%A1noce&offset=955&limit=20&bUrIPar=filter%3D1&resNum=961&ref=http%3A//www.obrazky.cz/%3Fq%3Dwikipedie%2Bv%25C3%25A1noce%26step%3D20%26filter%3D1%26s%3D%26size%3Dany%26sId%3DgIZVgVe2wDd4cAF_svEG%26orientation%3D%26from%3D937&resID=SedmGK82dMA2etvB09pDL9NRvaLm5HFirE_RqL4wWqU&imgURL=http%3A//www.velblouditrh.com/_obrazky/ilustracni/vanoce-2008.jpg&pageURL=http%3A//www.velblouditrh.com/vanoce-2008.htm&imgX=375&imgY=500&imgSize=200&thURL=http%3A

Snímek 3

Stromeček: namalovaný. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-12-09]. Dostupné z: <http://www.obrazky.cz/?q=wikipedie+v%C3%A1noce+strome%C4%8Dek&from=469>

Stromeček: foto. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-12-09]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1noce>

Lití olova: výsledek. In: <i>Wikipedia: the free encyclopedia</i> [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-12-09]. Dostupné z: http://i.idnes.cz/10/083/gal/REZ356dbc_a_led_model_copy.jpg

Snímek 5

Pečení: vánočka. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-12-09]. Dostupné z: http://www.romantickepobyty.cz/img/articles/1/301/307/m_id_307_1.jpg

Pečení: cukroví. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-12-09]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1noce>

Rohlíčky: vanilkové. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-12-09]. Dostupné z: http://www.obrazky.cz/detail?q=%20wikipedie%20vanilkov%C3%A9%20rohl%C3%AD%C4%8Dky&offset=19&limit=20&bUrlPar=filter%3D1&resNum=22&ref=http%3A//www.obrazky.cz/%3Fq%3D%2Bwikipedie%2Bvanilkov%25C3%25A9%2Brohl%25C3%25AD%25C4%258Dky%26step%3D20%26filter%3D1%26s%3D%26size%3Dany%26sld%3DWrkj2VUNCIJvUAl06Zsi%26orientation%3D&resID=QRaeBJ42oNwcZjTrTie9QS6HH8Zp84-NJsNYdwEZZMs&imgURL=http%3A//oidnes.cz/12/113/sph/JOB476747_vanilkovA_rohIAATky.jpg&pageURL=http%3A//ona.idnes.cz/nejlepsi-recepty-na-vanocni-cu

Snímek 7

Jmelí: zlaté. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-12-09]. Dostupné z: http://www.obrazky.cz/detail?q=wikipedia%20jmel%C3%AD&offset=1&limit=20&bUrlPar=filter%3D1&resNum=10&ref=http%3A//www.obrazky.cz/%3Fq%3Dwikipedia%20v%C3%A1no%C3%AD%20cukrov%C3%AD%26from%3D199&resID=7POFOLB8-H8MkH-FzaW1sR-or1ZwBSNav6XKoF40jIU&imgURL=http%3A//druidova.mysteria.cz/STRANKY_BYLINKOVE/Pictures/jmeli1.jpg&pageURL=http%3A//druidova.mysteria.cz/STRANKY_BYLINKOVE/Jmeli.htm&imgX=162&imgY=182&imgSize=7&thURL=http%3A//media1.picsearch.com/is%3F7POFOLB8-H8MkH-FzaW1sR-or1ZwBSNav6XKoF40jIU&th

Jmelí přírodní: detail. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-12-09]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Jmel%C3%AD>

Jmelí: jmelí na stromě. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-12-09]. Dostupné z: http://www.celysvet.cz/foto/jmeli_1.jpg

Snímek 9

Betlém: jesličky. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-12-09]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Jesli%C4%8Dky>

Lodičky: z ořechů. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-12-09]. Dostupné z: <http://www.pranicka.net/images/thumbs/41-138.jpg>

Kapr: šupiny. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-12-09]. Dostupné z: <http://www.moje-rodina.cz/files/Kapr.jpg>

Hvězda: kometa. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-12-09]. Dostupné z: <http://www.biskupstvi.cz/storage/n/vanoce.jpg>

Jablko: hvězdička. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-12-09]. Dostupné z: http://www.obrazky.cz/detail?q=wikipedie%20v%C3%A1no%C4%8Dn%C3%AD%20zvyk%20okr%C3%A1jen%C3%AD%20jablka&offset=1&limit=20&bUrlPar=filter%3D1&resNum=1&ref=http%3A//encyklopedie.seznam.cz/%3Fq%3Dwikipedie%2Bv%25C3%25A1no%25C4%258Dn%25C3%25AD%2Bzvyk%2Bkr%25C3%25A1jen%25C3%25AD%2Bjablka&resID=3o2PsQ1gUw8N9EF0HpDEcapzzkLOKldY2RG_Ez60xCE&imgURL=http%3A//majenky.websnadno.cz/450088.jpg&pageURL=http%3A//www.majenky.websnadno.cz/Vanocni-zvyky.html&imgX=440&imgY=380&imgSize=40&thURL=http%3A//media2.picsearc

Rozkrajování: jablka. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-12-09]. Dostupné z: <http://www.obrazky.cz/detail?q=wikipedie%20v%C3%A1no%C4%8Dn%C3%AD%20zvyky&offset=1&limit=20&bUrlPar=filter%3D1&resNum=14&ref=http%3A//www.obrazky.cz/%3Fq%3Dwikipedie%2B%2Brozkrajov%25C3%25A1n%25C3%25AD%2Bjablka%26step%3D20%26filter%3D1%26s%3D%26size%3Dany%26sId%3DWrkj2VUNwqGoUxEL0ke5%26orientation%3D&resID=rJg0E6XX50PslIC6CZspTGt6ICskr1XbydpKKKksB4s&imgURL=http%3A//files.viaweb.cz/image/46/vanocni-zvyky/1-anotace.jpg&pageURL=http%3A//www.national-geographic.cz/detail/betlemska-hvezda-byla-to-kom>

kliparty - Obrázky galerie programu MS POWER POINT 2010